

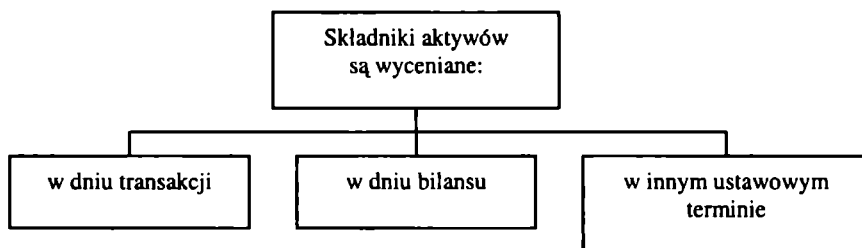
Miloš Tumpach, Zuzana Juhászová

Uniwersytet Ekonomiczny w Bratysławie

UTRATA WARTOŚCI AKTYWÓW W RAMACH PRZEPISÓW PRAWA RACHUNKOWEGO OBOWIĄZUJĄCYCH NA SŁOWACJI

1. Wstęp

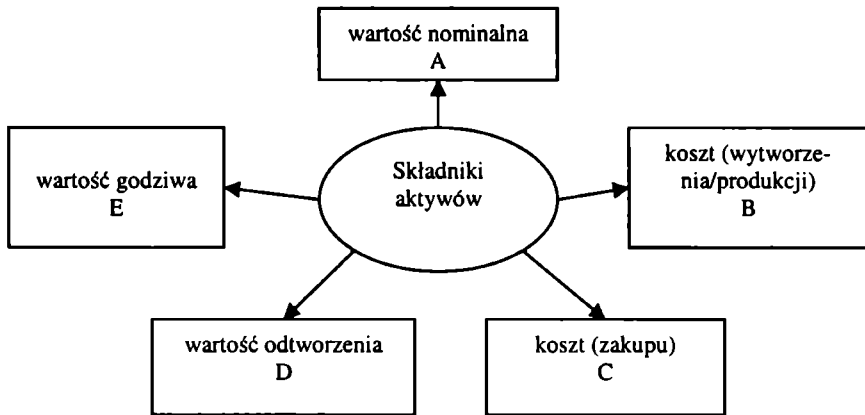
W celu uzyskania rzetelnego i prawdziwego obrazu swojej finansowej sytuacji, podmioty działające na terenie Republiki Słowacji mają obowiązek wycenić wartość swoich aktywów i pasywów w dwóch (lub nawet trzech) różnych terminach (rys. 1):

Rys. 1. Terminy wyceny wartości aktywów

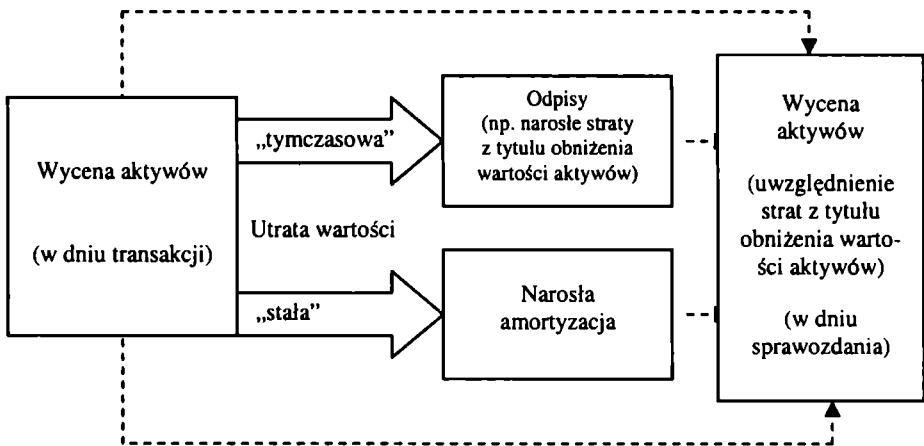
W trakcie wyceny podmioty są zobowiązane do stosowania ograniczonych zasad w odniesieniu do podstawy wyceny. Zgodnie z ustawą o rachunkowości (nr 431/2002, Zbiór Ustaw, część 4, art. 24), istnieje tylko pięć zasadniczych podstaw wyceny, z których tylko cztery (rys. 2, od A do D włącznie) można stosować podczas określania aktywów w dniu transakcji.

Poza wartością godziwą oraz wartością odtworzenia, wszystkie pozostałe podstawy mogą ulec obniżeniu w okresie od daty transakcji do daty sprawozdania (np. bilansu). Wydaje się, że takie obniżenie należy wziąć pod uwagę przynajmniej podczas przygotowania sprawozdań finansowych. Stąd też, w myśl zasady ostrożności

Rys. 2. Podstawy wymiaru (zgodnie z ustawą o rachunkowości nr 431/2002 Zbiór Ustaw)

(stosowanej w Słowacji już od dłuższego czasu), wszelkie straty i rodzaje ryzyka powstałe w wyniku utraty wartości aktywów, znane w dniu przygotowania sprawozdań finansowych, zostają obowiązkowo uwzględnione w tych sprawozdaniach. Ustawa o rachunkowości stawia wyraźny wymóg: „Straty powstałe w wyniku utraty wartości zostają rozliczone bez względu na to, czy wynik ekonomiczny podmiotu jest zyskiem, czy stratą”. Odnosząc się do ewentualnego odwrócenia odpisów aktualizujących wartość aktywów, ustawa o rachunkowości (część 4, art. 26.3) wyróżnia dwa możliwe podejścia (rys. 3).

Rys. 3. Dwie koncepcje rozliczenia utraty wartości aktywów wg ustawy o rachunkowości obowiązującej w Słowacji

2. „Stala” utrata wartości

Przedstawiona koncepcja utraty wartości niezupełnie zgadza się z istotą utraty wartości (która w pewnym sensie zakłada możliwość odwrócenia odpisów aktuali-

zujących wartość aktywów). Ustawa o rachunkowości odnosi się bowiem do utraty wartości aktywów jako do „stałego obniżenia wartości aktywów”, przy czym utraczona w sposób stały wartość podlega amortyzacji lub odpisowi. Słowacki termin „odpisanie” ma takie samo znaczenie, jak pełna amortyzacja, co może powodować pewne niejasności w praktyce. Sama ustawa nie traktuje problemu zbyt szczegółowo, chociaż koncepcje leżące u podstaw pojęć utraty wartości i amortyzacji różnią się do siebie.

3. „Tymczasowa” utrata wartości

W przypadku tymczasowej utraty wartości wartość aktywów zostanie skorygowana. Korektę przeprowadza się za pomocą odpisów (korekta wartości), które zostaną odwrócone wówczas, gdy ryzyko będące przyczyną ich powstania przestanie istnieć.

W przypadku **aktywów długoterminowych** utrata wartości staje się przedmiotem rozporządzeń wydanych przez Ministerstwo Finansów. Obowiązujące przepisy stanowią, że korekty wartości stosuje się w odniesieniu do aktywów nie będących środkami obrotowymi, gdy ich **wartość odzyskiwalna** jest **znacznie** niższa od wartości księgowej netto (choć te dwa terminy podstawowe nie zostały skonkretyzowane), przy czym utrata wartości może nie być **stała**.

Jeżeli chodzi o **należności**, to korekty wartości wprowadza się w przypadku:

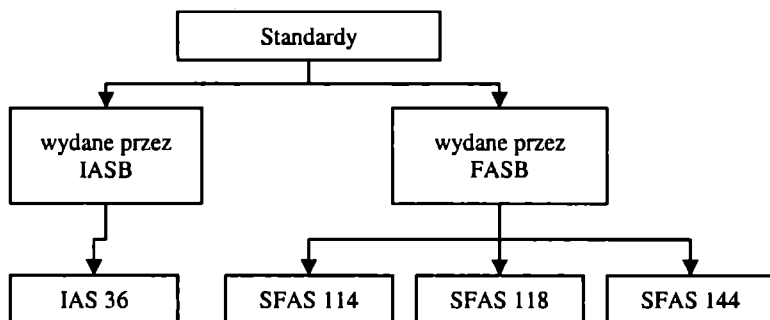
- wydania decyzji sądowej; wówczas utratę wartości traktuje się jako stałą, a wysokość straty powstałej w jej wyniku podlega odpisowi;
- należności wątpliwych, niosących ryzyko całkowitego lub częściowego braku zapłaty ze strony dłużnika,
- **dyskontowania należności nie będących środkami obrotowymi**; gdy okres pozostały do terminu zapadalności takich należności przekracza jeden rok; wówczas koryguje się wartość księgową netto należności do wartości obecnej (w dniu sprawozdania).

Utratę wartości zapasów ocenia się podczas inwentaryzacji. W przypadku ustalenia przez rozliczający się podmiot, że cena sprzedaży netto (NRV) zapasów (cena sprzedaży pomniejszona o koszt sprzedaży) jest niższa od kwoty księgowej netto, wówczas cena sprzedaży netto zostanie wykorzystana zarówno w księgach rachunkowych, jak i w sprawozdaniu finansowym (w odniesieniu do wspomnianych zapasów). W odróżnieniu od aktywów długoterminowych nie pojawia się tu kryterium istotnego znaczenia (tzn. utrata wartości zostanie wykazana bez względu na to, czy ma znaczenie, czy też go nie ma!).

4. Utrata wartości w warunkach panujących w Słowacji a *best practice* – przyjęte sposoby postępowania

Pomimo powszechności stosowania koncepcji rozpoznawania utraty wartości aktywów, sposoby stosowania są dość zróżnicowane.

Rozpatrzmy na przykład podejście stosowane w Republice Słowacji (patrz dalej) oraz postępowanie przyjęte w tym obszarze, zgodnie z treścią zapisów stworzonych dwóch głównych autorytetów współczesnej rachunkowości – Rady ds. Międzynarodowych Standardów Rachunkowych (IASB) oraz Rady ds. Finansowych Standardów Rachunkowych (FASB). Bez wątpienia, nawet w Europie, nie ma takiej siły, która zdołałaby pokonać IASB lub FASB pod względem spójności i wszechstronności opracowanych przezeń norm rachunkowych (oczywiście, pomijając Zjednoczone Królestwo). Utrata wartości aktywów nie jest pod tym względem żadnym wyjątkiem (rys. 4).

Rys. 4. Normy rachunkowe przedstawiające przyjęty sposób postępowania *best practice* w przypadku utraty wartości¹

Na czym zatem polegają główne różnice między przepisami ujętymi w tych normach a prawodawstwem obowiązującym w Republice Słowackiej? Po pierwsze, nie ma szczegółowych przepisów w sprawie utraty wartości – wszystkie odnośne regulacje zawiera ustawa o rachunkowości bądź rozporządzenia Ministerstwa Finansów stanowiące podstawę zgłaszania wykazu kont rachunkowych oraz procedur rachunkowych. Po drugie, w odróżnieniu do IAS 36, słowackie ustawodawstwo rachunkowe nie zawiera zapisów o przesłankach wewnętrznych bądź zewnętrznych, które mogłyby dostarczyć informacji o ewentualnej utracie wartości jeszcze przed przeprowadzeniem testu na utratę wartości. Na koniec należy stwierdzić, że w IAS 36 nie istnieje jednolite pojęcie wartości odzyskiwalnej (tak jak w SFAS 144), nie podaje się również szczegółowych zapisów w sprawie odwrócenia

¹ IAS oznacza International Accounting Standards. SFAS oznacza Statement of Financial Accounting Standards.

odpisu aktualizującego wartość aktywów lub utraty wartości, nie ma też informacji o utracie wartości składników generujących środki pieniężne. Prawie wcale nie bierze się pod uwagę przepływów gotówkowych pochodzących z ciągłego wykorzystywania aktywów (łącznie z przepływami mającymi źródło w zbyciu aktywów). To samo można powiedzieć o transakcjach dyskontowania. Poza tym wartość przedsiębiorstwa amortyzuje się, nie zaś ocenia pod kątem obniżenia.

Literatura

- Farkaš R., *Účtovná závierka obchodných spoločností v Slovenskej republike. Financial Statements of Companies in the Slovak Republic*, KPMG, Bratislava 2004.
- FASB: *Statement of Financial Accounting Standards No. 114, Accounting by Creditors for Impairment of a Loan*, Norwalk 1993.
- FASB: *Statement of Financial Accounting Standards No. 118, Accounting by Creditors for Impairment of a Loan – Income Recognition and Disclosures*, Norwalk 1994.
- FASB: *Statement of Financial Accounting Standards No. 121, Accounting for the Impairment of Long-Lived Assets and for Long-Lived Assets to Be Disposed Of*, Norwalk 1995.
- FASB: *Statement of Financial Accounting Standards No. 144, Accounting for the Impairment of Long-Lived Asset*, Norwalk 2001.
- IASB: *IAS 36 – Impairment of Assets*, IASCF, London 2004.
- Vykusová, K., *Snižení hodnoty aktiv držaných za účelem používání v kontextu úpravy US GAAP – vyhláška SFAS 144 a srovnání s IAS/IFRS a českou právní úpravou*, IV Mezinárodní konference doktorandů „Participácia doktorandov na vedeckovýskumnej činnosti“, FHI-EUBA, Bratislava 2004.
- Zákon o účtovníctve č. 431/2002, Z.z.

IMPAIRMENT OF ASSETS IN THE LEGAL FRAMEWORK OF ACCOUNTING IN SLOVAKIA

Summary

Accounting for impairment of assets is one of the paramount aspects of the true and fair view. This is even truer in these days, when the risks and uncertainties become the only certain things in the contemporary world of business. Even though the basic idea might be considered as a commonplace, the practice might be quite different in various areas of the world. Thus it is one of the most important virtues of the International Accounting Standards - to serve as a Trojan horse of the best accounting ideas send to a fortress of somewhat conservative tribe of accountants. However, unlike the history, there is no place for a single winner.